

BREXIT

Neoliberal Dönüşüm ve Popülist Siyaset

Sinem UCA

Siyasal Kitabevi
Ankara, 2024

Bu kitabın yayın hakkı SİYASAL KİTABEVİ'ne aittir. Yayınevinin ve yayıncısının yazılı izni alınmaksızın kısmen veya tamamen alıntı yapılamaz, hiçbir şekilde kopyalanamaz, çoğaltılamaz ve yayınlanamaz.

Brexit / Neoliberal Dönüşüm ve Polülist Siyaset

Yazar: Sinem UCA

Kapak Tasarımı - Sayfa Düzeni: İrem Su YEŞİLYAPRAK

©Siyasal Kitabevi Tüm Hakları Saklıdır.

1. Baskı: Ekim 2024, Ankara

ISBN No: 978-625-6586-27-7

Siyasal Kitabevi-Ünal Sevindik

Yayıncı Sertifika No: 14016

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1

Kızılay-Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

http://www.siyasalkitap.com

Baskı:

Sayfa Basım Sanayi Tic. Ltd. Şti.

Tevfik İleri Mah. Emek Cd. Polat Sk.

No:2 Pursaklar/ANKARA

Sertifika No: 77079

Dağıtım:

Siyasal Kitabevi

Şehit Adem Yavuz Sok. Hitit Apt. 14/1 Kızılay-

Ankara

Tel: 0(312) 419 97 81 pbx

Faks: 0(312) 419 16 11

e-posta: info@siyasalkitap.com

http://www.siyasalkitap.com

BREXIT

Neoliberal Dönüşüm ve Popülist Siyaset

Sinem UCA

2005-2010 yıllarında İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde lisans eğitimi aldı. Milli Eğitim Bakanlığı'nın YLSY bursunu kazanarak University of London, SOAS'ta dil öğrenimi gördü. Uluslararası İlişkiler alanında University of Bristol School of Sociology, Politics and International Studies'te yüksek lisans, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde doktora derecesini tamamladı. 2014 yılından itibaren Nevşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde araştırma görevlisi olarak çalışmaktadır. Siyasi parti, ideoloji ve hareketler, sosyopolitika, uluslararası politik ekonomi ve güvenlikleştirme alanlarında araştırmalarını sürdürmektedir. Radikal sağ, Avrupa siyaseti ve Türk dış politikası konularında ulusal ve uluslararası dergilerde yayımlanmış makaleleri bulunmaktadır.

ÖNSÖZ

Elinizdeki kitabın temeli, uzun yıllar Nevşehir-Ankara arasında mekik dokuyarak, yoğun emeklerle yazdığım doktora tezimdir. Çalışmada, Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda Birleşik Krallığı'nın Avrupa Birliği'nden (AB) ayrılma kararına (Brexit) giden süreç, Anthony Giddens'in "yapı-aktör düalizmi" yaklaşımı ışığında, neoliberalizm ve popülizm tartışmaları bağlamında ele alınmaktadır.

Siyasete dair akademik merakımın 23 Haziran 2016'da yapılan Brexit referandumunun yarattığı şaşkınlıkla birleşimi bu konuyu seçmemde etkili oldu. Siyasetin aritmetiği, sosyoekonomik bölüşüm ve sosyopolitik katılım mücadelesidir. Toplumsal aktörler, bu iki alandaki paylarını maksimize etmek için ellerindeki eşitsiz kaynaklarla sürekli yarışır. Sonuçta oluşan siyasal sistem, farklı fikir, çıkar, talep ve değerler arasında varılan dengeyi sembolize eder. Peki, Westminster sistemindeki güncel dengede nasıl bir sorun vardı? Referandumun bütün beklentilerin aksine "popülistlerce" kazanılmış olması, toplum ve iktidar erki arasındaki kopukluğu ve siyasi temsil ilişkilerindeki memnuniyetsizliği açıkça gösteriyordu. Nitekim AB yanlısı kampanya, başta Muhafazakâr Parti, İşçi Partisi, Liberal Demokratlar, İngiltere Bankası, çeşitli işveren ve çalışan örgütleri, üniversiteler ve bulvar dışı medya organları olmak üzere, neredeyse tüm müesses nizam kurumlarını çatısının altında toplamıştı. Siyasetçiler, üst düzey bürokratlar, uzmanlar ve ekonomistler, olası bir Brexit'in yaratacağı felaket senaryolarını anlatıp durdular. "Evet" hiçbir açıdan rasyonel bir karar olmayacaktı. Kaldı ki karşı taraf bir grup deli şovmen ve gizli ırkçı olarak görülüp ciddiye dahi alınmamıştı. Dönemin Muhafazakâr başbakanı David Cameron'ın deyimiyle, toplum bu "meyveli kekler" in¹ peşinden gidecek değildi. Büyük yanılğı! Neoliberalizmin etkileriyle birikmiş toplumsal öfke ve siyasi kutuplaşma konjonktüründe doğrudan demokrasi deneyimi popülizme, yani halk-elit düşmanlığı çerçevesinde işleyen siyaset formuna eşsiz bir güç kazandırmıştı. Söz konusu öfkenin kaynağını ve popülist aktörlerin bundan nasıl faydalandığını araştırmak üzere yola çıktım. Kitap boyunca yapısal etkileri irdeleyen "neden" ve popülist aktörlerin faaliyetlerini öne çıkartan "nasıl" sorularını aynı anda sorarak ilerlediğimi ve karşılıklı belirlenimi bulmaya çalıştığımı görebilirsiniz. Böylece uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi, tarih, sosyoloji ve ekonomiyi buluşturan bir metin ortaya çıktı.

¹ *Fruitcakes*: Çılgın, tuhaf kimse. Bu yakıştırma, UKIP üyelerinin beklenmedik davranışlar sergileyen ve çok renkli profiliyle dalga geçmek üzere yapılmıştır: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/4875026.stm>.

Brexit, neoliberal dönüşüm sürecinde ötekileştirilmiş sosyoekonomik, sosyopolitik ve sosyokültürel taleplerin Westminster'da tekrar temsil edileceği yeni bir dengenin kurulması için devletin geri çağrılmasını ve bu hedefe engel yaratan AB'nin reddini teşkil eder. Böylesi büyük bir kırılmanın, Birleşik Krallık ile sınırlı kalmayıp Avrupa siyaseti ve uluslararası ilişkilere de derin yansımalarının olacağı muhakkaktır. Dolayısıyla, kitabın okurlar için faydalı olmasını temenni ediyorum, tüm hata ve eksikliklerinin sorumluluğunu üstleniyorum. Popülizmin son derece popüler olduğu bir dönemde, henüz tamamlanmamış bir siyasi gelişmeyi incelemek oldukça zorlayıcıydı. Başta Mülkiye'deki hocalarım, ailem, eşim ve arkadaşlarım olmak üzere, tünelin sonundaki ışığa varışımı kolaylaştıran herkese minnettarım. Ayrıca, NEVÜ'de sunduğu verimli çalışma ortamı için Prof. Dr. İlhan Güllü'ye, tezimin kitaplaşmasına yönelik verdikleri destek için canım arkadaşım Dr. Tuğçe Kelleci ve Siyasal Kitabevi'nin değerli çalışanlarına teşekkürü bir borç bilirim. İnsan hayatında gençlik, maddiyat ve boş zaman üçlüsünün en optimal düzeyde bir araya geldiği dönemi doktora yaparak geçirmek tam bir çılgınlık. Ancak, bu kitaba bakarken düşünüyorum da, iyi ki de yapmışım.

İçindekiler

GİRİŞ	13
BİRİNCİ BÖLÜM: POPÜLİZM NEDİR?	25
Modern Demokrasilerde Popülizm	25
Popülizm Literatürüne Bakış.....	38
Popülist Siyaset	42
Avrupa Entegrasyonu, Euroseptik Popülizm ve Birleşik Krallık.....	48
İKİNCİ BÖLÜM: BİRLEŞİK KRALLIK'TA	
SİYASAL SİSTEM VE TEMSİL İLİŞKİLERİ	55
İmparatorluk Dönemi: Temsilin Kökenleri	56
Geleneksel Westminster Sisteminin Oluşması	56
Alt Sınıfların Sisteme Eklemlenmesi	61
İmparatorluğun Düşüşü ve İki Partili Sistemde Dönüşüm.....	68
Sosyal Uzlaşma Dönemi: Sınıfsal Temsil	73
Sosyal Refah Devleti ve Sanayi Güdümlü Kapitalizm	73
Siyasal Sistemi Yeni Dünya Düzenine Uyumlandırma Arayışları	82
Sonuç	91
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: NEOLİBERAL HEGEMONYA:	
PIYASA EGEMENLİĞİNE GEÇİŞ VE TEMSİL KRİZİ	93
Neoliberal Modernizasyon	95
Minimal-Otoriter Devlet ve Finans Kapitalizmi	97
Avrupa'da Küresel Köyün İnşası ve Euroseptisizm.....	109
Üçüncü Yol Modernizasyonu	113
Partinin ve Devletin Yeniden Konfigurasyonu.....	115
Neoliberal Küreselleşmeye Adaptasyon ve Sınıf Siyasetinin Sonu	120
Sonuç	128
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM: WESTMINSTER SİSTEMİNDE	
SİYASAL ÇÖZÜLME, POPÜLİST TEMSİL VE BREXIT	131
UKIP ve Nigel Farage	132
Avrupa'da Derinleşme, Genişleme ve Euroseptik Yankılar	134
Küresel Finans Krizi, Kemer Sıkma ve Kaybeden Çokluklar.....	141
Euro Bölgesi Borç Krizi: Otoriter-Disipliner Neoliberalizmde Ayrışma	149
2015 Genel Seçimleri: Merkezde UKIP'leşme	154
Brexit: Popülist Radikal Sağ ve Serbest Piyasacı Taleplerin Eşdeğerlik Zinciri ...	158
<i>Remain</i> Kampanyası: Korku Projesi	160
<i>Leave</i> Kampanyası: Nefret Projesi	162
Sonuçların Analizi	167
SONUÇ	169
KAYNAKÇA	175

KISALTMALAR

- AB:** Avrupa Birliği
ABD: Amerika Birleşik Devletleri
AfD: *Alternative für Deutschland* (Almanya için Alternatif)
AFL: *Anti-Federalist League* (Anti-Federalist Lig)
AET: Avrupa Ekonomik Topluluđu
AIFMD: *Alternative Investment Fund Managers Directive* (Alternatif Yatırım Fonu Yöneticileri Yönergesi)
AKÇT: Avrupa Kömür ve Çelik Topluluđu
AR-GE: Araştırma ve Geliştirme
AT: Avrupa Toplulukları
BBC: *British Broadcasting Corporation* (Britanya Yayın Kuruluşu)
BM: Birleşmiş Milletler
BNP: *British National Party* (İngiliz Ulusal Partisi)
CAP: *Common Agricultural Policy* (Ortak Tarım Politikası)
CBI: *Confederation of British Industry* (İngiliz Endüstri Konfederasyonu)
COMMONWEALTH: *British Commonwealth of Nations* (İngiliz İmparatorluğu'na Bağlı Milletler Topluluđu)
EBA: *European Banking Authority* (Avrupa Bankacılık Otoritesi)
ECB: *European Central Bank* (Avrupa Merkez Bankası)
ECU: *European Currency Unit* (Avrupa Para Birimi)
EDD: *Group for a Europe of Democracies and Diversities* (Avrupa Demokrasiler ve Çeşitlilikler Grubu)
EDL: *English Defence League* (İngiliz Savunma Ligi)
EFD: *Europe of Freedom and Democracy Group* (Avrupa Özgürlük ve Demokrasi Grubu)
EFDD: *Europe of Freedom and Direct Democracy* (Avrupa Özgürlük ve Doğrudan Demokrasi Grubu)
EFSSF: *European Financial Stability Facility* (Avrupa Finansal İstikrar Fonu)
EMS: *European Monetary System* (Avrupa Para Sistemi)
EMU: *Economic and Monetary Union* (Ekonomik ve Parasal Birlik)
EPU: *European Payments Union* (Avrupa Ödemeler Birliği)
ERM: *Exchange Rate Mechanism* (Avrupa Döviz Kuru Mekanizması)
ERT: *European Round Table of Industry* (Avrupa Sanayi Yuvarlak Masası)
EURATOM: *European Atomic Energy Community* (Avrupa Atom Enerjisi Topluluđu)
FPÖ: *Freiheitliche Partei Österreichs* (Avusturya Özgürlük Partisi)
FSA: *Financial Services Authority* (Finansal Hizmetler Otoritesi)
GATT: *General Agreement on Tariffs and Trade* (Gümrük Tarifeleri ve Ticaret Genel Antlaşması)
GSYİH: Gayrisafi Yurt İçi Hâsıla
IMF: *International Monetary Fund* (Uluslararası Para Fonu)
IRA: *Irish Republican Army* (İrlanda Cumhuriyet Ordusu)
KDV: Katma Deđer Vergisi
LGBT: Lezbiyen, Gey, Biseksüel ve Trans

LPF: *Lijst Pim Fortuyn* (Pim Fortuyn Listesi)
LRC: *Labour Representation Committee* (İşçi Temsil Komitesi)
LSE: *London School of Economics and Political Science* (Londra Ekonomi ve Siyaset Bilimi Okulu)
M5S: *Movimento 5 Stelle* (Beş Yıldız Hareketi)
NAFTA: *North American Free Trade Agreement* (Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması)
NATO: *North Atlantic Treaty Organization* (Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü)
NHS: *National Health Service* (Ulusal Sağlık Hizmetleri)
NUM: *National Union of Mineworkers* (Ulusal Maden İşçileri Sendikası)
OBR: *Office for Budget Responsibility* (Bütçe Sorumluluğu Ofisi)
OECD: *Organisation for Economic Cooperation and Development* (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)
OEEC: *Organisation for European Economic Cooperation* (Avrupa Ekonomik İşbirliği Örgütü)
OFCOM: *Office of Communications* (İletişim Ofisi)
OFFER: *Office of Electricity Regulation* (Elektrik Düzenleme Dairesi Başkanlığı)
OFGAS: *Office of Gas Supply* (Gaz Ofisi)
OFGEM: *Office of Gas and Electricity Markets* (Gaz ve Elektrik Piyasaları Ofisi)
OFSTED: *Office for Standards in Education, Children's Services and Skills* (Eğitim, Çocuk Hizmetleri ve Beceriler Standartları Ofisi)
OFTEL: *Office of Telecommunications* (Telekomünikasyon Ofisi)
OFWAT: *The Water Services Regulation Authority* (Su Hizmetleri Düzenleme Kurumu)
PFI: *Private Finance Initiative* (Özel Finans Girişimi)
PiS: *Prawo i Sprawiedliwość* (Adalet ve Hukuk Partisi)
PPE: *Politics, Philosophy, and Economics* (Siyaset, Felsefe ve Ekonomi)
PVV: *Partij voor de Vrijheid* (Özgürlük Partisi)
QUANGO: *Quasi-Autonomous Non-Governmental Organization* (Yarı Otonom Hükümet Dışı Kuruluş)
SDP: *Social Democratic Party* (Sosyal Demokratik Parti)
SNP: *Scottish National Party* (İskoç Ulusal Partisi)
SSCB: *Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği*
TTIP: *Transatlantic Trade and Investment Partnership* (Transatlantik Ticaret ve Yatırım Ortaklığı)
TUC: *Trade Union Congress* (İşçi Sendikaları Kongresi)
UKIP: *United Kingdom Independence Party* (Birleşik Krallık Bağımsızlık Partisi)
UUP: *Ulster Unionist Party* (Ulster Birlik Partisi)